

ARAŞTIRMA MAKALESİ

Turizm Rehberliği Lisansüstü Programlarının Müfredat Yapılarının İncelenmesi¹

Investigation of the Curriculum Structures of Tourism Guidance Graduate Programs

Süleyman Can ASLAN,* Uysal YENİPİNAR**

*(Sorumlu yazar) Öğr. Gör., Harran Üniversitesi Halfeti Meslek Yüksekokulu, Karaotlak Mahallesi Argil Caddesi No:31, 63950, Halfeti, Şanlıurfa.

ORCID: 0000-0002-9887-6275

E-posta: suleymancanaslan@harran.edu.tr

**Prof. Dr., Mersin Üniversitesi Turizm Fakültesi, Çiftlikköy, 33110, Yenişehir, Mersin.

ORCID: 0000-0003-2467-1637

E-posta: uysalyenipinar@mersin.edu.tr

MAKALE BİLGİLERİ

Makale işlem bilgileri:

Gönderilme tarihi: 28 Aralık 2024

Birinci düzeltme: 10 Nisan 2025

Kabul: 2 Mayıs 2025

Anahtar sözcükler: Turizm rehberliği, Turizm rehberliği eğitimi, Öğretim programları, Lisansüstü turizm rehberliği programları.

ARTICLE INFO

Article history:

Submitted: 28 December 2024

Resubmitted: 10 April 2025

Accepted: 2 May 2025

Key words: Tourism guidance, Tourism guidance education, Curriculums, Graduate tourism guidance curriculum.

ÖZ

Bu çalışmanın amacı, Türkiye'deki turizm rehberliği bölümlerinin lisansüstü programlarının ders müfredatlarını incelemektir. Araştırmada, Yükseköğretim Kurulu (YÖK) ve Turizm Rehberliği Anabilim Dalı Lisansüstü programlarını yürüten üniversitelerin resmi internet adresleri taranarak, toplamda 26 üniversitede yüksek lisans programı ve üç üniversitede doktora programı düzeyinde eğitim imkânı sunulduğu tespit edilmiştir. Yapılan inceleme sonucunda, tezli yüksek lisans programı sunan kurum sayısının 22, tezsiz yüksek lisans programı sunan kurum sayısının ise 15 olduğu belirlenmiştir. Veri derleme aracı olarak, nitel araştırma yöntemleri veri toplama araçlarından doküman analizi tekniği kullanılmıştır. Toplanan veriler, MAXQDA yazılımı kullanılarak analiz edilmiştir. Analiz sonucunda, tezli yüksek lisans programında 46 zorunlu ve 481 seçmeli ders, tezsiz yüksek lisans programında ise 53 zorunlu ve 303 seçmeli ders bulunduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, doktora programında sekiz zorunlu ve 62 seçmeli ders yer aldığı belirlenmiştir. Çalışmada, 2024-2025 akademik yılı itibarıyla Türkiye'deki lisansüstü turizm rehberliği programlarının farklı isimlerle anıldığı ve müfredatlarında yer alan dersler arasında tutarsızlıklar bulunduğu tespit edilmiştir.

ABSTRACT

The purpose of this study is to examine the course curricula of graduate programs of tourism guidance departments in Turkey. In the study, the official internet addresses of the Council of Higher Education (YÖK) and the universities that offer graduate programs in the Department of Tourism Guidance were scanned and it was determined that 26 universities offer master's programs, and three universities offer doctoral programs. As a result of the examination, it was determined that the number of institutions offering master's programs with thesis was 22 and the number of institutions offering master's programs without thesis was 15. Document analysis technique, one of the data collection tools of qualitative research methods, was used as a data collection tool. The collected data was analyzed using MAXQDA software. As a result of the analysis, it was determined that there were 46 compulsory and 481 elective courses in the master's program with thesis and 53 compulsory and 303 elective courses in the master's program without thesis. In addition, it was determined that there were eight compulsory and 62 elective courses in the doctoral program. In the study, it was determined that as of the 2024-2025 academic year, postgraduate tourism guidance programs in Turkey are called by different names and there are inconsistencies between the courses in their curricula.

Makalenin kaynak gösterme şekli:

Aslan, S. C ve Yenipınar, U. (2025). Turizm Rehberliği Lisansüstü Programlarının Müfredat Yapılarının İncelenmesi , Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi, 36 (2): 24-44.

¹ Bu makale, 24-25 Mayıs 2024 tarihleri arasında Kütahya Dumlupınar Üniversitesi'nde düzenlenen VI. Ulusal Turist Rehberliği Kongresi'nde bildiri olarak sunulan ve özeti yayınlanan "Turizm Rehberliği Bölümlerinin Lisansüstü Ders Müfredatlarının İncelenmesi" başlıklı bildirinin geliştirilmiş halidir.

GİRİŞ

Turist rehberleri, turizm endüstrisinin en önemli öncü aktörlerinden biridir. Bir destinasyonun cazibe merkezleri ve kültürü hakkındaki bilgi ve yorumlarıyla, iletişim ve hizmet becerileriyle

le turistlerin ziyaretini bir turdan bir deneyime dönüştürme yeteneğine sahiptirler (Ap ve Wong 2001). Bu bağlamda turist rehberi, "ziyaretçilere kendi seçtikleri dilde rehberlik eden ve bir bölgenin kültürel ve doğal mirasını yorumlayan ve genellikle ilgili makam tarafından verilen ve/veya tanınan alana özgü bir yeterliliğe sahip olan kişidir" şeklinde tanımlanmaktadır (FEG 2023). Modern turist rehberinin iki ana çizgisi mevcuttur; bunlardan biri "Lider" diğeri ise "Ara Bulucu" olmasıdır (Cohen 1985). Turist rehberleri, mesleklerini etkili bir şekilde icra edebilmek için yalnızca iyi bir yol gösterici olmakla kalmayıp aynı zamanda iyi bir akıl hocası da olmalıdır. Bu doğrultuda, liderlik, davranış esnekliği, sabır ve anlayış, mizah yeteneği, kararlılık, fiziksel görünüm ve mesleki etik gibi çeşitli bireysel özelliklere sahip olmaları gerekmektedir (Eker 2015). Belirtilen özelliklerin yanı sıra, turist rehberlerinin kapsamlı ve donanımlı bir eğitim sürecinden geçmeleri de büyük önem taşımaktadır. Bu bağlamda, bireysel özellikler ve performans kişiden kişiye değişiklik gösterebilirken, rehberlik hizmetinin belirli bir bilgi, beceri ve yeterlilik düzeyinde sunulabilmesi için verilen eğitimin yeterli seviyeye ulaşması gerekmektedir. Bu nedenle, turist rehberlerinin gerekli bilgi, beceri ve yeterliliklere sahip olabilmesi için etkili ve kaliteli bir eğitim almasının şart olduğu vurgulanmaktadır. (Temizkan ve Ergün 2018).

Turizm endüstrisinin gelişiminde turist rehberlerinin oynadığı kritik rol göz önünde bulundurulduğunda, bu sektörde faaliyet gösteren özel ve kamuya ait turizm işletmelerinin, turistlerin en yüksek düzeyde memnuniyetini sağlamak amacıyla sunulan hizmetin kalitesini artırması ve bu süreci etkin bir biçimde yönetmesi gerekmektedir (Chang 2014). Bu önemli rol nedeniyle, turist rehberlerinin kapsamlı ve etkili bir eğitim sürecinden geçmesi hem teorik hem de pratik açıdan geniş kapsamlı eğitimler alması büyük bir gerekliliktir. Böyle bir eğitim süreci, ülke turizminin gelişimi ve ülke imajının en üst seviyeye ulaşması açısından kritik bir unsur olarak değerlendirilmektedir (Doğancılı ve Karaçar 2018). Turist rehberliği ve rehber eğitimine yönelik düzenlemeler, her destinasyon veya bölgenin ihtiyaçlarını karşılamak üzere yerel mevzuata bağlı

olarak farklılık göstermektedir (Lovrentjev 2005). Bunun yanı sıra, turist rehberliği eğitimi sürecinde görev alan veya alacak akademisyenlerin, alanla ilgili deneyime sahip olması ve sahaya dair bilgi düzeylerinin yüksek olması büyük bir öneme sahiptir. Bu bağlamda, turist rehberliği mesleğini icra etmiş ya da bu alanda eğitim görek mezun olmuş akademisyenlerin, öğrencilere meslekle ilgili hem teorik hem de pratik bilgileri aktarma konusunda önemli bir katkı sunabilecekleri de ifade edilmektedir (Ceylan ve Padır 2022).

Araştırmada, Türkiye'de lisansüstü düzeyde turist veya turizm rehberliği eğitimi veren kurumların müfredatları ve Turizm Rehberliği Anabilim Dalı programları incelenmiş, müfredatlarda yer alan zorunlu ve seçmeli dersler tespit edilerek zorunlu dersler tablolar halinde sunulmuştur. Seçmeli derslerin sayısının fazla olması nedeniyle, MAXQDA yazılımı kullanılarak doküman analizi yapılmış ve elde edilen veriler görselleştirilmiştir. Bu çalışma ile turist rehberliği eğitimi üzerine yapılan akademik araştırmalara yönelik teorik açıdan, lisansüstü turist rehberliği programlarının müfredatları analiz edilerek alan yazına yeni bir bakış açısı kazandırılmakta ve eğitim politikalarının geliştirilmesine yönelik veriler sunulmaktadır. Pratik açıdan ise, mevcut müfredatın sektörün gereksinimlerine uygunluğu değerlendirilerek nitelikli rehber yetiştirme sürecine katkıda bulunulmakta ve turizm sektöründe hizmet kalitesinin artırılmasına yönelik öneriler getirilmektedir. Bu doğrultuda yapılan analizler, gerçekleştirilecek yeni araştırmalar için akademisyenlere, politika yapıcılara ve sektör temsilcilerine yol gösterici bir kaynak niteliği sunmaktadır.

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Turist rehberliği eğitimiyle ilgili müfredatların incelenmesi açısından, öncelikle mesleğin tarihsel gelişimi, yasal düzenlemeleri ve eğitim sistemi ele alınarak, bu alandaki eğitim yapısının açıklanması, lisansüstü programlarda sunulan ders müfredatlarının daha anlaşılır hale gelmesine katkı sağlayacaktır. Bu çerçevede, öncelikli

olarak Türkiye’de turizm veya turist rehberliği eğitiminin gelişimi incelenmiştir.

Türkiye’de Turizm/Turist Rehberliği Eğitimi

Turistik ülkeler arasında karşılaşılan çeşitli turizm politikaları ve eğitim tarafından takip edilen çeşitli turizm politik sistemleri arasındaki farklılıklara rağmen, eğitim ve öğretimin önemi genel olarak kabul edilmelidir. Dünya genelinde turist rehberlerinin eğitimi farklı şekillerde düzenlenmektedir. Bazı ülkelerde herhangi bir eğitim ve öğretim ya da lisans gerekmemektedir. Eğitim zorunluluğu olan ülkeler, ülkenin mevzuatına bağlı olarak potansiyel öğrencilerin belirli kriterleri karşılamasını zorunlu kılmaktadır (Lovrentjev 2005; İslam ve Gerçek 2024).

Türkiye’de turizm rehberliğinin kökenleri, Osmanlı Devleti’nin son dönem uygulamalarına dayanmakla birlikte (Değirmencioğlu 1998), günümüze kadar devam etmektedir. Turist rehberliğinin meslek olarak statü kazanması ise 2012 yılında gerçekleşmiştir (Turist Rehberliği Meslek Kanunu 2012). 1995 yılında turist rehberliği eğitimi yönetmeliğine ek madde eklenerek, bu eğitimin yükseköğrenim bünyesine dahil edilmesi hedeflenmiştir. Bu çerçevede, 1997 yılında Erciyes Üniversitesi bünyesinde Nevşehir Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu, Türkiye’de lisans düzeyinde turist rehberliği eğitimine ilk kez başlamış ve Bakanlık kursları, ön lisans düzeyindeki meslek yüksekokulları ve lisans düzeyindeki eğitim kurumları ile turist rehberliği eğitimi üç farklı düzeyde yürütülmüştür (Yenipınar ve Zorkirişçi 2013).

Türkiye’de profesyonel turist rehberi olarak görev alabilmek için gerekli şartlar, “7500 Sayılı Turist Rehberliği Meslek Kanunu” ile “Seyahat Acentaları ve Seyahat Acentaları Birliği Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” doğrultusunda hazırlanan ve 7 Kasım 2024 tarihli, 32715 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan “Turist Rehberleri Birliği Yönetmeliği” ve “6326 Sayılı Turist Rehberliği Meslek Kanunu ile Kültür ve Turizm Bakanlığına Verilen Yetki ve Görevlerin Uygulanmasına Dair Yönetmelik” kapsamında belirlenmiştir. Bu düzenlemeler, Kültür ve Turizm Bakanlığı’nın gözetim ve denetimi altında

uygulanmaktadır. Söz konusu düzenlemelere göre mesleğe kabul edilebilmek için adayların; Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmaları, 18 yaşını doldurmuş bulunmaları, belirli suçlardan hüküm giymemiş olmaları ve daha önce turist rehberliği mesleğinden çıkarılmamış olmaları gerekmektedir. Eğitim şartı kapsamında, adayların turist rehberliği ön lisans, lisans veya yüksek lisans programlarından mezun olmaları ya da farklı bir lisans programını tamamlamış olmaları hâlinde Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından onaylı turist rehberliği eğitim programını başarıyla bitirmiş olmaları zorunludur. Ancak, üniversitelerin sanat tarihi veya arkeoloji bölümlerinden mezun olan adaylar için turist rehberliği eğitim programına katılma şartı aranmamakta, yalnızca uygulama gezisini başarıyla tamamlamaları yeterli görülmektedir. Yabancı dilde rehberlik yapacak adayların, Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM) tarafından yapılan Yabancı Dil Bilgisi Seviye Tespit Sınavı’ndan (YDS) en az 75 puan almış olmaları ya da ÖSYM tarafından denkliği kabul edilen uluslararası yabancı dil sınavlarından bu puana eşdeğer bir yeterlilik belgesine sahip olmaları gerekmektedir. Yabancı dil yeterliliği yalnızca yabancı dilde rehberlik yapacak adaylar için zorunlu olup, Türkçe rehberlik yapacak adaylar bu şarttan muaftır. Ancak bu adayların uygulama gezilerini tamamlamaları ve 100 soruluk mesleki yeterlilik sınavında en az 75 puan almaları gerekmektedir. Uygulama gezileri, mesleğe kabul sürecinin ayrılmaz bir parçasıdır. Ülkesel turist rehberliği için en az otuz altı takvim günü, bölgesel turist rehberliği için ise en az altı takvim günü süren bu gezilere katılım zorunludur. Eğitim programları, uygulama gezileri ve yabancı dil sınavları, Kültür ve Turizm Bakanlığı’nın talimatları doğrultusunda düzenlenmektedir. Mesleğe kabul başvuruları doğrudan Kültür ve Turizm Bakanlığına yapılmakta olup, Bakanlık başvuruları otuz gün içerisinde inceleyerek ya ruhsatname düzenlemekte ya da ret kararını bildirmektedir. Ayrıca, meslekten çıkarılmayı gerektiren bir durumun ortaya çıkması hâlinde, Bakanlık ilgili kişi hakkında meslekten men kararı verme yetkisine sahiptir. Mesleğe kabul koşullarının tümünü yerine getirenler, Bakanlığın talebiyle konusunda uzmanlaşmış kamu

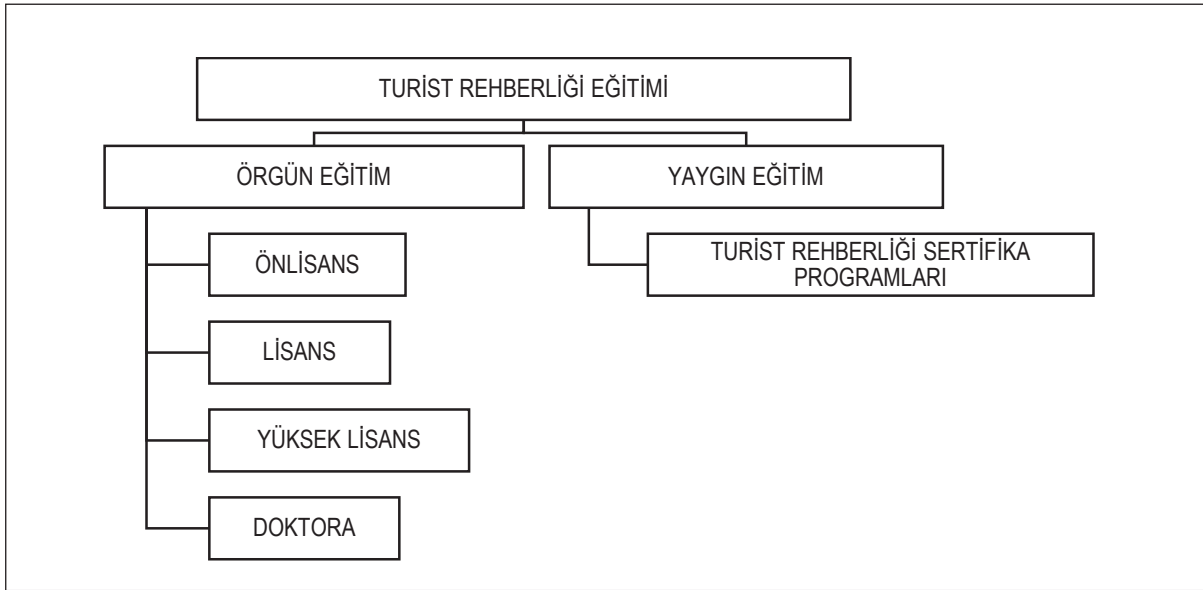
kurum ve kuruluşları tarafından yapılan mesleğe kabul sınavında başarılı olmaları hâlinde başarılı oldukları yabancı dilde turist rehberi olmaya hak kazanırlar. (Turist Rehberliği Meslek Yönetmeliği 2024). Bununla birlikte Türkiye’de turist rehberliği eğitimi, örgün ve yaygın olmak üzere iki temel formatta sunulmaktadır. Günümüzde üniversiteler bünyesinde ön lisans, lisans, yüksek lisans (tezli/tezsiz) ve doktora düzeyinde örgün eğitim programları mevcut olup, bu programlar kapsamında katılımcılar diploma elde etmektedir (Şekil 1) (Eker 2015; Akdu ve Akdu 2024).

İLGİLİ ÇALIŞMALAR

Türkiye’de turizm rehberliği eğitimi ile ilişkili müfredat çalışmalarına yönelik alanyazın incelendiğinde, çeşitli çalışmaların yer aldığı görülmektedir. Yapılan çalışmaların genel olarak müfredatların uyumsuzluğu, güncellenmemiş içerikler, uygulamalı eğitim eksiklikleri gibi konulara vurgu yapıldığı anlaşılmaktadır. Türkiye’deki üniversitelerde turist rehberliği eğitiminde müfredatların hem birbirleri hem de sertifika programı ile uyumsuz olduğu ve güncel sektör ihtiyaçlarına göre güncellenmediği ortaya çıkan bir diğer sonuçtur. Müfredatların güncel sektör beklentilerini karşılamakta yetersiz olduğu, gelişen teknoloji ve dijitalleşmeye yönelik derslerinin

yanı sıra özellikle yabancı dil ve bölgesel temalı derslerin sınırlı kaldığı ifade edilmektedir (Değirmencioğlu 2001; Güven ve Ceylan 2014; İşçeli ve Kılıç 2018; Çakmak ve Dinçer 2018; Yenipınar ve Kardaş 2019; Çokişler 2022; Atay vd. 2022; Kavak ve Emir 2023). Ayrıca dijitalleşme ve teknolojiye ilişkin derslerin eksikliği, özellikle son yıllarda daha fazla önem kazanan bir konu olmuştur. Türkiye’deki turizm rehberliği programlarında dijitalleşme ve teknolojiye dair derslerin sınırlı olduğu, bu alanda kapsamlı bir müfredatın oluşturulması gerektiği ve dünya genelindeki turist rehberliği eğitim sistemlerini incelediklerinde, bazı ülkelerde bu tür eğitimlerin daha esnek ve dijital platformlar aracılığıyla yapıldığı belirtilmiştir (Tanrısever vd. 2019; Kavak ve Emir 2023).

Bazı çalışmalarda turist rehberliği eğitiminde teorik derslerin yeterli olmayıp uygulamalı eğitimin eksik taraflarının olduğu, turist rehberliği eğitiminde uygulama ve sektöre yönelik güncel derslerin artırılması gerektiği ifade edilmektedir. Bunun yanı sıra sanat tarihi, arkeoloji, mitoloji gibi derslerin içerik ve uygulama açısından yetersiz olduğu belirlenmiş ve bu derslerin uzman kişiler ve profesyonel rehberler tarafından verilmesi gerektiği vurgulanmaktadır (Yenipınar ve Zorkirişçi 2013; Eker ve Zengin 2016; Gökçe 2016). Öte yandan turist rehberliği eğitiminde

Şekil 1. Türkiye’de Profesyonel Turizm Rehberliği Eğitimi

kültürel miras ve gastronomi turizmi gibi alanlarda verilen derslerin yetersiz olduğu ortaya konulmuştur (Özsoy ve Çokal 2021; Bahar 2021; Sandıkçı ve Albayrak 2024).

Türkiye'deki turist rehberliği eğitimini uluslararası standartlarla karşılaştırarak farklı ülkelerdeki eğitim modellerinin incelendiği çalışmaların da olduğu görülmektedir. Örneğin, Fransa ve ABD gibi bazı ülkelerde turist rehberi olabilmek için özel bir eğitim şartı bulunmadığını, ancak Güney Afrika gibi ülkelerde kısa süreli eğitimlerle turist rehberliği mesleğine başlanabileceğini belirtilmiştir. Ayrıca turist rehberliği eğitiminin daha geniş bir felsefeye oturtulması gerektiğini ve eğitim içeriklerinin çeşitlendirilmesi gerektiği önerilmiştir (Yenipınar vd. 2017; Tanrısever vd. 2019; Akdu ve Akdu 2024).

İlgili alan yazın incelendiğinde, lisansüstü turist rehberliği programlarının alanında yeterli uzmanlık kazandırmadığı ve müfredatlarının birbiriyle uyumlu olmadığı anlaşılmaktadır. Bu programlarda uzmanlık alanlarına yönelik derslerin eksikliği, bazı programların müfredatlarının lisans programlarından farklılık göstermeyecek uzmanlaşma eğitimine katkı sunmaması ve turist rehberliği tezsiz yüksek lisans programlarının öğrenme kazanımları ile ders içerikleri arasında uyumsuzlukların bulunması dikkat çekmektedir. Ayrıca, tezli ve tezsiz turizm rehberliği programlarının müfredatlarındaki derslerin, Turizm Rehberliği Meslek Yönetmeliği'nde yer alan dersler ve farklı üniversitelerdeki programların müfredatları ile uyumlaştırılmasının gerekliliği önemli bir sonuç olarak öne çıkmaktadır. (Ak ve Soybalı 2021; Topsakal 2021; Akdu 2022; Keleş vd. 2024).

Genel olarak, Türkiye'deki turist rehberliği eğitimiyle ilgili yapılan çalışmalar, mevcut müfredatların sektörel ihtiyaçlara ve uluslararası standartlara yeterince uyum sağlamadığını, uygulamalı eğitimde eksiklikler bulunduğunu ve kültürel miras ile gastronomi gibi önemli alanlarda yetersiz derslerin verildiğini ortaya koymaktadır. Ayrıca, dijitalleşme gibi yeni gereksinimlerin de göz ardı edildiği görülmektedir. Bu durum, eğitim programlarının yeniden yapılandırılmasını ve daha kapsamlı, güncel ve uygulamaya dayalı

bir eğitim yaklaşımının benimsenmesini zorunlu kılmaktadır.

YÖNTEM

Nitel araştırma yönteminin benimsendiği bu çalışmada anılan programlara yönelik kapsayıcı bir çalışma yapılmaması nedeniyle ilk olarak turizm rehberliği lisansüstü programların bulunduğu üniversiteler, YÖK sistemi ve ilgili kurumlara ait internet siteleri aracılığıyla tespit edilmiştir.

Araştırmada nitel araştırma yöntemi veri analiz tekniklerinden biri olan doküman analizi incelemesi tercih edilmiştir. Verilerin analizinde nitel veri analizi programından biri olan, metinlerin sistematik olarak değerlendirilmesini ve yorumlanmasını sağlayan, teorilerin geliştirilmesini ve teorik sonuçların test edilmesini (Çayır ve Sarıtaş 2017) kolaylaştıran MAXQDA 2020 paket programı tercih edilmiştir. Elde edilen ders bilgileri MAXQDA programı kullanılarak dokümanlar incelenmiştir. Doküman analizi tekniği, nitel araştırmalarda yaygın olarak kullanılan bir veri toplama yöntemidir. Bu teknik, araştırmacıların yazılı belgeleri inceleyerek belirli bir konuda veri toplamasını sağlar ve metin, içerik veya tema analizi gibi yöntemlerle belgeler üzerinden anlamlar ve temalar çıkarılabilir. Doküman analizi, özellikle yazılı materyallerin bulunduğu ve geçmişe dayalı verilerin toplandığı araştırmalarda tercih edilmektedir (Yıldırım ve Şimşek 2013). Bu süreç, genellikle dört aşamadan oluşur: veri toplama, veri düzenleme, veri analizi ve yorumlama. İlk olarak, araştırmacı amacına uygun belgeleri toplar ve bu belgeleri belirli kategorilere ayırır. Ardından, belgeler içerik açısından analiz edilir ve anahtar kelimeler ile temalar belirlenir. Son olarak, analiz edilen veriler, araştırma sorularıyla ilişkilendirilerek yorumlanır (Creswell 2013). Araştırmada ise bu süreç şu şekilde gerçekleştirilmiştir;

- İlk olarak daha önce belirlenen turizm rehberliği lisansüstü programlarına ilişkin üniversiteler ve ders içerikleri MAXQDA programı içerisinde dahil edilmiştir.

- Diğer aşamada tezli ve tezsiz yüksek lisans programları ile doktora zorunlu ve seçmeli dersleri şeklinde tema başlıkları oluşturulmuştur. Oluşturulan temalara dersler eklenmiştir. Böylelikle benzer ve farklı ders isimleri ayrıştırılmıştır.
- Daha sonra ilgili derslere ilişkin frekans analizi yapılmıştır. Analizi sonuçlarına göre tablolar ve kelime bulutu oluşturulmuştur.

ANALİZ VE BULGULARIN YORUMLANMASI

Araştırmada kapsamında Türkiye’de turist rehberliğine yönelik lisansüstü eğitim veren üniversiteler ve müfredat bilgileri incelenmiş ve elde edilen bulgular sonucunda tablolar oluşturulmuştur.

Tablo 1. incelendiğinde, Türkiye’de Ön Lisans (28), Lisans (38), Yüksek Lisans (26) ve Doktora (3) düzeyinde devlet veya özel eğitim kurumlarında turizm rehberliği eğitimi verildiği tespit

Tablo 1. Turizm Rehberliği Eğitimi Veren Üniversiteler

Ön Lisans	Lisans	Yüksek Lisans	Doktora
1. Akdeniz Ü.	1. Adıyaman Ü.	1. Afyon Kocatepe Ü.	1. Nevşehir Hacı Bektaş Veli Ü.
2. Ankara Ü.	2. Afyon Kocatepe Ü.	2. Akdeniz Ü.	2. Mersin Ü.
3. Antalya Belek Ü.	3. Akdeniz Ü.	3. Aksaray Ü.	3. Çanakkale On Sekiz Mart Ü.
4. Bingöl Ü.	4. Ankara Ü.	4. Anadolu Ü.	
5. Burdur Mehmet Akif Ersoy Ü.	5. Aksaray Ü.	5. Ankara Hacı Bayram Ü.	
6. Bursa Uludağ Ü.	6. Anadolu Ü.	6. Balıkesir Ü.	
7. Çanakkale On Sekiz Mart Ü.	7. Atatürk Ü.	7. Batman Ü.	
8. Erzincan Binali Yıldırım Ü.	8. Aydın Adnan Menderes Ü.	8. Çanakkale On Sekiz Mart Ü.	
9. Harran Ü.	9. Balıkesir Ü.	9. Ege Ü.	
10. Isparta Uygulamalı Bilimler Ü.	10. Batman Ü.	10. Eskişehir Osmangazi Ü.	
11. İstanbul Arel Ü.	11. Bilecik Şeyh Edebali Ü.	11. Giresun Ü.	
12. İstanbul Aydın Ü.	12. Bolu Abant İzzet Baysal Ü.	12. İstanbul Gelişim Ü.	
13. İstanbul Esenyurt Ü.	13. Çankırı Karatekin Ü.	13. İzmir Kâtip Çelebi Ü.	
14. İstanbul Gelişim Ü.	14. Ege Ü.	14. Kapadokya Ü.	
15. İstanbul Nişantaşı Ü.	15. Erciyes Ü.	15. Kastamonu Ü.	
16. İstanbul Topkapı Ü.	16. Gümüşhane Ü.	16. Kırklareli Ü.	
17. Kapadokya Ü.	17. Harran Ü.	17. Mardin Artuklu Ü.	
18. Karabük Ü.	18. Isparta Uygulamalı Bilimler Ü.	18. Mersin Ü.	
19. Kıbrıs İlim Ü.	19. İskenderun Teknik Ü.	19. Necmettin Erbakan Ü.	
20. Kocaeli Ü.	20. İstanbul Gelişim Ü.	20. Nevşehir Hacı Bektaş Veli Ü.	
21. Kütahya Dumlupınar Ü.	21. İstanbul Nişantaşı Ü.	21. On Dokuz Mayıs Ü.	
22. Malatya Turgut Özal Ü.	22. İzmir Kâtip Çelebi Ü.	22. Pamukkale Ü.	
23. Marmara Ü.	23. Karabük Ü.	23. Recep Tayyip Erdoğan Ü.	
24. Muğla Sıtkı Koçman Ü.	24. Karamanoğlu Mehmet Bey Ü.	24. Sakarya Uygulamalı Bilimler Ü.	
25. Nevşehir Hacı Bektaş Veli Ü.	25. Kastamonu Ü.	25. Selçuk Ü.	
26. Pamukkale Ü.	26. Kırklareli Ü.	26. Şirnak Ü.	
27. Selçuk Ü.	27. Mardin Artuklu Ü.		
28. Van Yüzüncü Yıl Ü.	28. Mersin Ü.		
	29. Muğla Sıtkı Koçman Ü.		
	30. Necmettin Erbakan Ü.		
	31. Nevşehir Hacı Bektaş Veli Ü.		
	32. On Dokuz Mayıs Ü.		
	33. Pamukkale Ü.		
	34. Sakarya Uygulamalı Bilimler Ü.		
	35. Selçuk Ü.		
	36. Sinop Ü.		
	37. Yaşar Ü.		
	38. Zonguldak Bülent Ecevit Ü.		

Kaynak: YÖK ve ilgili üniversitelerin resmi internet siteleri incelenerek yazar tarafından düzenlenmiştir.

edilmiştir. Tespit edilen eğitim kurumlarında sadece 15'inde ön lisans, 13'ünde lisans ve birinde yüksek lisans olduğu bulgulanmıştır. Ek olarak, dokuz üniversitede ön lisans ve lisans eğitiminin birlikte verildiği görülmüştür. On üç üniversitede lisans ve yüksek lisans, bir üniversitede ise ön lisans, lisans ve yüksek lisans eğitimi verildiği bulgulanmıştır. Türkiye genelinde ise ön lisans, lisans, yüksek lisans ve doktora düzeyinde eğitim veren kurum sayısının bir adet (Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi) olduğu tespit edilmiştir.

Türkiye'de tezli yüksek lisans düzeyinde turizm rehberliği programı bulunan üniversitelerde 2024-2025 akademik yılını kapsayan güz ve bahar dönemlerinde açılan zorunlu derslere ilişkin bilgiler Tablo 3'te sunulmuştur. Tezli yüksek lisans programının çoğu üniversitede dört dönem sürdürüldüğü ve genellikle bahar dönemlerinde öğrenci alımlarının yapıldığı göz önüne alındığında açılan derslerin öğrencilerin hangi dönemde alındığına bakılmaksızın tamamını kapsadığı anlaşılmıştır. Tabloya göre, üniversitelerin müfredatlarında yer alan zorunlu derslerden Afyon Kocatepe Üniversitesi'nde (AKÜ) (2), Akdeniz Üniversitesi'nde (AÜ) (4), Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi'nde (AHBVÜ) (1), Aksaray Üniversitesi'nde (ASÜ) (1), Anadolu Üniversitesi'nde (AU) (1), Balıkesir Üniversitesi'nde (BU) (1), Batman Üniversitesi'nde (BATÜ) (1), Çanakkale 18 Mart Üniversitesi'nde (ÇOMÜ) (1), Ege Üniversitesi'nde (EU) (1), Giresun Üniversitesi'nde (GÜ) (2) ve İzmir Katip Çelebi Üniversitesi'nde (İKÇÜ) (6) zorunlu dersin bulunduğu saptanmıştır.

Tablo 3'te yer alan üniversitelerin devamı olarak Tablo 4'e göre, üniversitelerin müfredatlarında yer alan zorunlu derslerden Kapadokya Üniversitesi'nde (KÜ) (3), Kırklareli Üniversitesi'nde (KLÜ) (5), Mardin Artuklu Üniversitesi'nde (MAÜ) (1), Mersin Üniversitesi'nde (MEÜ) (3), Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi'nde (NHBVÜ) (1), On Dokuç Mayıs Üniversitesi'nde (OMÜ) (1), Pamukkale Üniversitesi'nde (PAÜ) (4), Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi'nde (SUBÜ) (1) ve son olarak Şırnak Üniversitesi'nde (ŞÜ) (4) zo-

runlu dersin bulunduğu görülmüştür. Bununla birlikte Necmettin Erbakan Üniversitesi'nde (NEÜ) ve Kastamonu Üniversitesi'nde (KSÜ) herhangi bir dersin zorunlu olarak okutulmadığı belirlenmiştir.

Zorunlu derslerin yer aldığı tablolar incelendiğinde ise, tezli yüksek lisans eğitimi veren kurumlarda okutulan toplam zorunlu ders sayısı 46'dır. Zorunlu dersler arasından "Bilimsel Araştırma Yöntemleri ve Yayın Etiği" dersinin çoğu üniversitede ortak olduğu, ancak farklı adlarla müfredat içerisinde sunulduğu görülmüştür. "Bilimsel Araştırma Yöntemleri ve Yayın Etiği" dışında "Rehberlik Yetkinlikleri ve Mevzuatı", "Uzman Rehber Eğitimi" ve "Sosyal Bilimlerde İstatistik" derslerinin yine farklı adlarla verildiği de tespit edilmiştir.

Turizm rehberliği tezli yüksek lisans müfredat programında yer alan seçmeli derslere ilişkin derslere ilişkin bilgiler sayısı itibariyle fazla olduğundan dolayı sadece istatistiki açıdan elde edilen veriler incelenmiştir. Buna göre üniversitelerin müfredatlarında yer alan seçmeli ders sayısı toplam 481 iken, üniversitelerin seçmeli ders sayısına bakıldığında seçmeli ders havuzunun geniş tutulduğu söylenebilir.

Şekil 2'de yer alan turizm rehberliği tezli yüksek lisans seçmeli derslerine ait kelime kombinasyonu analizine göre çoğunlukla "Dinler Tarihi (f=64)", "Mitoloji (f=36)", "Turizm Sosyolojisi (f=36)", "Müzecilik (f=28)", "Özel İlgi Turizmi (f=25)" ve "Turizm Pazarlaması (f=25)" gibi seçmeli derslerin üniversitelerin müfredatlarında yer aldığı söylenebilmektedir. Bu durum, turist rehberliği eğitiminde kültürel, sosyolojik ve pazarlama odaklı derslerin önemsendiğini göstermektedir. Özellikle "Dinler Tarihi" ve "Mitoloji" derslerinin yüksek frekansta bulunması, turist rehberlerinin tarihi, kültürel ve dini mekanları doğru bilgiyle aktarabilmesi açısından kritik bir rol oynadığını ortaya koymaktadır. "Turizm Sosyolojisi" dersi ise turistlerin davranışlarını anlama ve kültürel etkileşimleri yönetme becerisi kazandırırken, "Müzecilik" dersi rehberlerin müze içeriğini profesyonel bir şekilde sunmalarına katkı sağlamaktadır. "Özel İlgi Turizmi" ve "Turizm Pazarlaması" gibi dersler ise sektördeki yeni eği-

Turizm Rehberliği Lisansüstü Programlarının Müfredat Yapılarının İncelenmesi

Tablo 2. Yüksek Lisans Eğitimi Veren Üniversiteler ve Programları

Üniversite Adı	Anabilim Dalı (A.B.D.) İsmi	Tezli	Tezsiz
Afyon Kocatepe Üniversitesi	Turizm Rehberliği.	X	X
Akdeniz Üniversitesi	Turizm Rehberliği	X	
Ankara Hacı Bayram Üniversitesi	Seyahat İşletmeciliği ve Turizm Rehberliği	X	X
Aksaray Üniversitesi	Turizm Rehberliği	X	X
Anadolu Üniversitesi	Turizm Rehberliği	X	
Balıkesir Üniversitesi	Turizm Rehberliği	X	
Batman Üniversitesi	Turizm Rehberliği/Ekoturizm Rehberliği	X	X
Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi	Seyahat İşletmeciliği ve Turizm Rehberliği	X	
Ege Üniversitesi	Rekreasyon ve Turist Rehberliği	X	
Eskişehir Osmangazi Üniversitesi	Turizm Rehberliği		X
Giresun Üniversitesi	Ekoturizm Rehberliği	X	X
İstanbul Gelişim Üniversitesi	Turizm Rehberliği		X
İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi	Turist Rehberliği	X	X
Kapadokya Üniversitesi	Turist Rehberliği	X	X
Kastamonu Üniversitesi	Doğa Turizmi ve Turizm Rehberliği	X	
Kırklareli Üniversitesi	Turizm Rehberliği	X	
Mardin Artuklu Üniversitesi	Turizm Rehberliği/İnanç Turizmi Rehberliği	X	X
Mersin Üniversitesi	Turizm Rehberliği	X	
Necmettin Erbakan Üniversitesi	Turizm Rehberliği/Ekoturizm Rehberliği	X	X
Neşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi	Turizm Rehberliği	X	X
On Dokuz Mayıs Üniversitesi	Turizm Rehberliği	X	
Pamukkale Üniversitesi	Turizm Rehberliği	X	
Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi	Turizm Rehberliği		X
Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi	Turizm Rehberliği	X	
Selçuk Üniversitesi	Seyahat İşletmeciliği ve Turizm Rehberliği		X
Şırnak Üniversitesi	Ekoturizm Rehberliği	X	X
<i>Toplam</i>		<i>22</i>	<i>15</i>

Kaynak: YÖK ve ilgili üniversitelerin resmi internet siteleri incelenerek yazar tarafından düzenlenmiştir.

limleri takip ederek rehberlerin uzmanlaşmasını desteklemektedir. Bu analiz, turizm rehberliği yüksek lisans programlarının akademik içeriğinin sektörel ihtiyaçlarla örtüştüğünü ve rehberlerin bilgi donanımını artırmaya yönelik bir yapı

sergilediğini göstermektedir. Ancak, üniversiteler arasındaki farklılıkların da göz önünde bulundurulması daha standart bir müfredat oluşturulması, akademik tutarlılığı güçlendirebilir.

Tablo 3. Turizm Rehberliği Tezli Yüksek Lisans Ders Programlarındaki Zorunlu Derslerin Karşılaştırılması

Ders Adı	Üniversite Adı										
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
	AKÜ	AÜ.	AHB VÜ	ASÜ	AÜ	BÜ	BATÜ	ÇOMÜ.	EÜ	GÜ	İKÇÜ
	Verildiği Dönem/ Saati/AKTS Kredisi										
Bilimsel Araştırma Yöntemleri ve Yayın Etiği	1/3/5	1-2/3/8	1/3 /9	1/3/6	1/3/6	1/3/ 6	1-2/3/6	1/3/7. 5	1/3/6	1/3/6	1/3/6
Tez Hazırlık Çalışması	1-2/1/1		-	-	-	-	-	-	-	-	-
Toplumsal Cinsiyet Eşitliği	-	1-2/3/8	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sosyal Bilimlerde İstatistik	-	1-2/3/8	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Toplumsal Duyarlılık ve Katkı	-	1-2/3/8	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Uzman Rehber Eğitimi	-	-	-	-	-	2/3/ 6	-	-	-	-	-
Rehberlik Yetkinlikleri ve Mevzuatı	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1/3/6	-
Akademik Yazım Teknikleri	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2/3/6	-
Türkiye’de ve Dünya’da İnanç Turizmi Rehberliği	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1/3/6
Unesco ve Küresel Kültürel Miras Yönetimi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1/3/6
Turizm ve Türk El Sanatları	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2/3/6
Turizmde Kültür ve Sanatın Pazarlanması	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2/3/6
Turist Rehberliğinde Bölgesel Uzmanlaşma	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2/3/6

Kaynak: YÖK ve ilgili üniversitelerin resmi internet siteleri incelenerek yazar tarafından düzenlenmiştir.

Tablo 5’te yer alan tezsiz yüksek lisans zorunlu derslerden Afyon Kocatepe Üniversitesi’nde (AKÜ) (1), Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi’nde (AHBVÜ) (1), Aksaray Üniversitesi’nde (ASÜ) (1), Batman Üniversitesi’nde (BATÜ) (2), Çanakkale 18 Mart Üniversitesi’nde (ÇOMÜ) (1), Eskişehir Osmangazi Üniversitesi’nde (ESOGÜ) (13), Giresun Üniversitesi’nde (GRÜ) (4), İstanbul Gelişim Üniversitesi’nde (İGÜ) (3) ve İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi’nde (İKÇÜ) (1) zorunlu dersin olduğu saptanmıştır.

Tezsiz yüksek lisans zorunlu derslere Tablo 5’in devamı olarak Tablo 6 incelendiğinde, Kapadokya Üniversitesi’nde (KÜ) (4), Mardin Artuklu Üniversitesi’nde (MAÜ) (1), Necmettin Erbakan Üniversitesi’nde (NEÜ) (3), Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi’nde (NE-

VÜ) (1), Selçuk Üniversitesi’nde (SU) (28) ve Şırnak Üniversitesi’nde (ŞÜ) (3) zorunlu dersin olduğu saptanmıştır. Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi’nde (RTEÜ) ise zorunlu ders olarak okutulan herhangi bir dersin olmadığı görülmüştür.

Tezsiz yüksek lisans programlarında zorunlu ders müfredatlarının incelenmesi sonucunda, “Bilimsel Araştırma Yöntemleri ve Yayın Etiği” dersinin hemen her üniversitede yer aldığı ancak farklı başlıklar altında sunulduğu görülmektedir. Bu durum, akademik etik ve araştırma yöntemlerinin tezsiz yüksek lisans eğitiminde temel bir bileşen olarak kabul edildiğini göstermektedir. Ancak, bu dersin içerik tutarlılığını sağlamak adına tek bir başlık altında toplanması, programlar arasında standardizasyon açısından olumlu bir adım olmuştur. Bununla birlikte, zo-

Turizm Rehberliği Lisansüstü Programlarının Müfredat Yapılarının İncelenmesi

Tablo 4. Turizm Rehberliği Tezli Yüksek Lisans Ders Programlarındaki Zorunlu Derslerin Karşılaştırılması (Devamı)

Ders Adı	Üniversite Adı										
	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22
	KÜ.	KS Ü	KLÜ	MAÜ.	MEÜ	NEÜ	NHBV Ü	OMÜ	PAÜ.	SUBÜ	ŞÜ
	Verildiği Dönem/ Saati/AKTS Kredisi										
Bilimsel Araştırma Yöntemleri ve Yayın Etiği	1/3/ 8	-	1/3/ 6	1/3/7. 5	2/2/ 2	-	1- 2/3/6	1/3/7. 5	1/3/ 6	1/3/6	1/3/ 6
Rehberlik Yetkinlikleri ve Mevzuatı	1/3/ 8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Anadolu Tarihi ve Coğrafyası	2/3/ 8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Turist Rehberliği İlke ve Uygulamaları	-	-	1/3/ 6	-	-	-	-	-	-	-	-
Eko-Turizm Uygulamaları	-	-	1/3/ 6	-	-	-	-	-	-	-	-
Turist Rehberliğinde Uzmanlaşma Alanları	-	-	2/3/ 6	-	-	-	-	-	-	-	-
Turizmde Uygulamalı İstatistik	-	-	2/3/ 6	-	-	-	-	-	-	-	-
Bilimsel Etik	-	-	-	-	1/2/ 2	-	-	-	-	-	-
Kültürler Arası İletişim Yönetimi	-	-	-	-	1/3/ 6	-	-	-	-	-	-
Turizm Rehberliği ve Tur Planlama	-	-	-	-	-	-	-	-	1/3/ 6	-	-
Turizm Rehberliği ve Bilgi Teknolojileri	-	-	-	-	-	-	-	-	2/3/ 6	-	-
Turizm Rehberliği ve Girişimcilik	-	-	-	-	-	-	-	-	2/3/ 6	-	-
Turizm Rehberliği	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1/3/ 6
Turizm Araştırmalarında İstatistiksel Veri Analizi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2/3/ 6
Kültürel Miras	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2/3/ 6

Kaynak: YÖK ve ilgili üniversitelerin resmi internet siteleri incelenerek yazar tarafından düzenlenmiştir.

Turizm Rehberliği Lisansüstü Programlarının Müfredat Yapılarının İncelenmesi

Tablo 5. Turizm Rehberliği Tezsiz Yüksek Lisans Ders Programlarındaki Zorunlu Derslerin Karşılaştırılması

Ders Adı	Üniversite Adı							
	1	2	3	4	5	6	7	8
	AKÜ	AHBVÜ	ASÜ	BATÜ	ESOGÜ	GRÜ	İGÜ	İKÇÜ
	Verildiği Dönem/ Saati/AKTS Kredisi							
Bilimsel Araştırma Yöntemleri ve Yayın Etiği	1/2/4	1/3/9	1/3/6	1/3/6	-	1/3/6	-	1/3/8
Ekoturizm Rehberliği	-	-	-	1/3/6	-	-	-	-
Turizmde Rehberlik Mesleği ve Meslek Etiği	-	-	-	-	1/2/6	-	-	-
Seyahat Acenteciliği, Tur Planlaması ve Yönetimi	-	-	-	-	1/2/6	-	-	-
Genel Turizm Bilgisi ve Turizm Mevzuatı	-	-	-	-	1/2/6	-	-	-
Mitoloji ve Anadolu Medeniyetleri Tarihi	-	-	-	-	1/2/6	-	-	-
İletişim Becerileri, Görgü ve Protokol Kuralları	-	-	-	-	1/2/6	-	-	-
Genel Sağlık ve İlk Yardım	-	-	-	-	1/2/6	-	-	-
Anadolu Arkeolojisi ve Müzecilik	-	-	-	-	1/2/6	-	-	-
Genel Türk Tarihi ve Kültürü	-	-	-	-	2/2/6	-	-	-
Türkiye Turizm Coğrafyası, Flora ve Faunası	-	-	-	-	2/2/6	-	-	-
Rehberlik Uygulamaları	-	-	-	-	2/2/6	-	-	-
Dinler Tarihi	-	-	-	-	2/2/6	-	-	-
Türk Halk Bilimi ve El Sanatları	-	-	-	-	2/2/6	-	-	-
Sanat Tarihi ve İkonografi	-	-	-	-	2/2/6	-	-	-
Rehberlik Yetkinlikleri ve Mevzuatı	-	-	-	-	-	1/3/6	-	-
Akademik Yazım Teknikleri	-	-	-	-	-	1/3/6	-	-
Mesleki Etik ve Rehberlik	-	-	-	-	-	1/3/6	-	-

Kaynak: YÖK ve ilgili üniversitelerin resmi internet siteleri incelenerek yazar tarafından düzenlenmiştir.

miştir. Bununla birlikte, Mersin Üniversitesi ders müfredatında yer alan “Öğretimde Planlama ve Değerlendirme” ile “Gelişim ve Öğrenme” dersleri enstitü tarafından ortak zorunlu ders olarak okutulmaktadır.

Turizm rehberliği doktora ders programlarındaki seçmeli derslere ilişkin veriler incelendiğinde. Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi’nde (ÇOMÜ) (12), Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi (NEVÜ) (27), Mersin Üniversitesi’nde

Süleyman Can Aslan - Uysal Yenipınar

Tablo 6. Turizm Rehberliği Tezsiz Yüksek Lisans Ders Programlarındaki Zorunlu Derslerin Karşılaştırılması

Ders Adı	Üniversite Adı						
	9	10	11	12	13	14	15
	KÜ.	MAÜ	NEÜ.	NEVÜ	RTEÜ	SÜ	ŞÜ
	Verildiği Dönem/ Saati/AKTS Kredisi						
Bilimsel Araştırma Yöntemleri ve Yayın Etiği	1/3/8	1/3/6	2/3/6	1/3/5	-	-	1/3/6
Rehberlik Yetkinlikleri ve Mevzuatı	1/3/8	-	-	-	-	-	-
Anadolu Tarihi ve Coğrafyası	2/3/8	-	-	-	-	-	-
Sanat Tarihi	2/3/8	-	-	-	-	-	-
Eko Turizm Rehberliği ve Mitoloji	-	-	2/3/6	-	-	-	-
Türkiye'de Eko-Gastronomi	-	-	2/3/6	-	-	-	-
Seyahat İşletmelerinde Entelektüel Sermaye Yönetimi	-	-	-	-	-	1/-/5	-
Turizm ve Türk El Sanatları	-	-	-	-	-	1/-/5	-
Seyahat İşletmelerinde Satış Yönetimi	-	-	-	-	-	1/-/5	-
Seyahat İşletmelerinde Küreselleşme ve Etkileri	-	-	-	-	-	1/-/5	-
Uluslararası Ulaştırma Stratejileri	-	-	-	-	-	1/-/6	-
Seyahat Sektöründe Pazarlama Araştırmaları	-	-	-	-	-	1/-/5	-
Seyahat İşletmelerinde e -Halkla İlişkiler	-	-	-	-	-	1/-/5	-
Örgütsel Stratejik Yaklaşımlar	-	-	-	-	-	1/-/5	-
Örgütsel İletişim	-	-	-	-	-	1/-/5	-
Turizmde Tüketici Davranışları	-	-	-	-	-	1/-/5	-
Seyahat İşletmelerinde Tüketici Hakları	-	-	-	-	-	1/-/5	-
Seyahat İşletmeleri ve Pazarlama	-	-	-	-	-	1/-/6	-
Seyahat İşletmelerinde Kambiyo İşlemleri	-	-	-	-	-	1/-/5	-
Geleneksel Türk Mutfağı	-	-	-	-	-	1/-/6	-
Seyahat Endüstrisinde Yapısal Analizi	-	-	-	-	-	2/-/5	-
Seyahat İşletmelerinde Stratejik Pazarlama	-	-	-	-	-	2/-/6	-
Sosyal Sorumluluk İlkeleri ve Yönetimi	-	-	-	-	-	2/-/5	-

Tablo 7. Turizm Rehberliği Doktora Ders Programlarındaki Zorunlu Derslerin Karşılaştırılması

Ders Adı	Çanakkale On Sekin Mart Üniversitesi	Mersin Üniversitesi	Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi
	Verildiği Dönem/ Saati/ AKTS Kredisi		
İleri Araştırma Yöntemleri	-	1/3/10	1/3/6
Çok Değişkenli İstatistiksel Yöntemler	-	-	2/3/6
Turist Rehberliği Güncel Sorunları	-	2/3/10	-
Uluslararası İnanç Rotaları	-	1/3/10	-
Öğretimde Planlama ve Değerlendirme	-	2/5/4	-
Gelişim ve Öğrenme	-	2/3/3	-
Nitel Araştırma Yöntemleri	1/3/6	-	-
Nicel Araştırma Yöntemleri	2/3/6	-	-

Kaynak: YÖK ve ilgili üniversitelerin resmi internet siteleri incelenerek yazar tarafından düzenlenmiştir.

Şekil 4. Turizm Rehberliği Doktora Programı Seçmeli Dersler Kelime Kombinasyonu Analizi

Kaynak: İlgili üniversitelerin resmi internet siteleri incelenerek yazar tarafından düzenlenmiştir.

(MEÜ) (22) ve toplamda 62 seçmeli dersin bulunduğu saptanmıştır.

Turizm rehberliği doktora programlarında okutulan seçmeli derslere ilişkin kelime kombinasyon analizi incelendiğinde, Çanakkale On Se-

kiz Mart Üniversitesi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi ve Mersin Üniversitesi müfredatlarında yer alan ilgili derslerin birbirinden tamamen farklı olduğu ve hiçbir dersin ortak olmadığı saptanmıştır.

SONUÇ

Bu araştırmada, lisansüstü düzeyde turizm rehberliği eğitimi veren programların müfredatlarının karşılaştırılması amaçlanmıştır. Araştırma sonucunda, Türkiye’de lisansüstü eğitim veren 26 kurum bulunduğu, bunlardan 22’sinin tezli, 15’inin ise tezsiz yüksek lisans programı bulunduğu ve yalnızca üç kurumda doktora programı bulunduğu belirlenmiştir. Ayrıca, açılan programların yalnızca “Turizm Rehberliği Anabilim Dalı” ile sınırlı kalmayıp, “Seyahat İşletmeciliği ve Turizm Rehberliği”, “Rekreasyon ve Turist Rehberliği”, “Ekoturizm Rehberliği” ve “Doğa Turizmi ve Turizm Rehberliği” gibi farklı anabilim dallarında da yer aldığı görülmüştür. Bu durum, turizm rehberliği programlarının kendi içinde bölünmüş olduğunu ortaya koymaktadır.

2024-2025 akademik yılı güz ve bahar dönemlerinde açılan tezli yüksek lisans programlarına ait zorunlu dersler incelendiğinde, “Bilimsel Araştırma Yöntemleri ve Yayın Etiği” dersinin çoğu müfredatta ortak olduğu gözlemlenmiştir. Ancak, toplamda 26 farklı zorunlu ders bulunduğu ve bu derslerin üniversiteler arasında belirgin farklılıklar gösterdiği anlaşılmaktadır. Bu durum, üniversitelerin lisansüstü programlarında zorunlu derslerde bir birlik sağlayamadığını ortaya koymaktadır. Seçmeli dersler açısından yapılan incelemede ise, 481 farklı ders bulunduğu belirlenmiş olup, “Dinler Tarihi”, “Mitoloji”, “Turizm Sosyolojisi”, “Müzecilik”, “Özel İlgi Turizmi” ve “Turizm Pazarlaması” gibi derslerin çoğu üniversitede ortak olarak okutulduğu saptanmıştır. Bu ortak derslerin, alanda çalışan profesyonellerin daha kapsamlı ve derinlemesine bir eğitim almasını sağladığı düşünülmektedir. Ayrıca, mezunların farklı üniversitelerden olmalarına rağmen benzer bilgi ve becerilere sahip olmaları, sektörde kaliteyi artırabilir ve ulusal düzeyde bir eğitim standardı oluşturulmasına katkı sağlayabilir.

Tezsiz yüksek lisans programlarında ise, “Bilimsel Araştırma Yöntemleri ve Yayın Etiği” dersinin tezli yüksek lisans programlarındaki müfredatlarla benzer şekilde çoğu üniversitede ortak olarak okutulduğu görülmektedir. Ancak, toplamda 53 farklı zorunlu ders bulunduğu ve

üniversiteler arasında belirgin bir müfredat bütünlüğü sağlamadığı anlaşılmaktadır. Seçmeli dersler açısından bakıldığında, ilgili üniversitelerin müfredatlarında genellikle “Kültürel Miras Yönetimi”, “Müzecilik”, “Seyahat Sosyolojisi”, “Turizm Sosyolojisi”, “İnanç Turizmi”, “Turizm Coğrafyası”, “Dinler Tarihi”, “Türkiye Turizm Coğrafyası” ve “Mitoloji” gibi derslerin ortak olarak yer aldığı ve toplamda 303 farklı seçmeli ders bulunduğu belirlenmiştir. Bununla birlikte belirtilen derslerin müfredatta ortak olarak yer alması, turist rehberlerinin bilgi ve beceri düzeyini geliştirerek mesleki standartları olumlu yönde etkileyebilir. Örneğin, “Kültürel Miras Yönetimi” ve “Müzecilik” dersleri rehberlerin kültürel mirası koruma bilincini artırırken, doğru ve etkili bilgi aktarımına katkı sağlamaktadır. “Seyahat Sosyolojisi” ve “Turizm Sosyolojisi” dersleri, turistlerin beklenti ve davranışlarını anlamada rehberlere önemli bir perspektif sunabilir. “İnanç Turizmi” ve “Dinler Tarihi” dersleri, rehberlerin farklı inanç gruplarına yönelik rehberlik yaparken gerekli hassasiyeti kazanmalarına yardımcı olabilir. “Turizm Coğrafyası” ve “Türkiye Turizm Coğrafyası” gibi dersler ise, rehberlerin turistik destinasyonları ve doğal mirası daha bilinçli ve etkili bir şekilde tanıtabilmelerine olanak tanıyabilir. “Mitoloji” dersinin ise anlatımları daha ilgi çekici hale getirerek turist deneyimini zenginleştirebileceği düşünülmektedir.

Sonuç olarak, lisansüstü turizm rehberliği programlarının müfredatları değerlendirildiğinde, zorunlu ve seçmeli derslerde belirgin farklılıklar olduğu, ancak bazı derslerin birçok üniversitede ortak olarak okutulduğu görülmektedir. Bu durum, Çokişler’in (2022) rehberlik eğitiminin parçalı bir yapıya sahip olduğu görüşü ile İşçeli ve Kılıç’ın (2018) üniversitelerin müfredat içeriklerinin farklılık gösterdiği yönündeki tespitlerini desteklemektedir. Bu doğrultuda, turizm rehberliği alanında lisansüstü eğitimin ulusal düzeyde standartlaştırılması, mesleki yeterliliklerin artırılması ve sektörel beklentilere daha iyi yanıt verilebilmesi adına önemli bir adım olabilir.

Turizm rehberliği doktora programlarının ders içerikleri incelendiğinde, üç üniversitenin müfredatları arasında belirgin farklılıklar olduğu gö-

rılmaktadır. Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi (ÇOMÜ), Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi (NEVÜ) ve Mersin Üniversitesi'nde (MEÜ) toplamda yedi zorunlu ders bulunurken, yalnızca "İleri Araştırma Yöntemleri" dersi MEÜ ve NEVÜ'de ortak olarak okutulmaktadır. Seçmeli dersler açısından ise ÇOMÜ'de 12, NEVÜ'de 27 ve MEÜ'de 22 olmak üzere toplamda 62 dersin bulunduğu, ancak hiçbirinin ortak olmadığı belirlenmiştir. Bu durum, yüksek lisans programlarında olduğu gibi doktora programlarında da bir bütünlük sağlanmadığını göstermektedir. Bu durum, mezunların eşdeğer akademik yetkinliklere sahip olmamasına neden olabilir.

62 farklı seçmeli dersin hiçbirinin ortak olması, programların kurumsal tercih ve kadro yapısına göre şekillendiğini, dolayısıyla akademik anlamda yapısal bir yönsüzlük olduğunu gösterir. Bu durum, öğrencilerin farklı üniversitelerde çok farklı akademik yönelimlerle mezun olmasına, dolayısıyla alanda bütüncül bir akademik söylem oluşmamasına neden olabilir.

Üç üniversitenin müfredatında yer alan derslerin büyük çoğunluğunun turist rehberliği ile doğrudan ilişkili olduğu görülmekte, ancak programlar arasındaki farklılıklar akademik standartların belirlenmesi konusunda daha bütüncül bir yaklaşım gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Yukarıda belirtilen ifadeler ek olarak, lisansüstü turist rehberliği programlarında yer alan ders içeriklerinin üniversiteler arasında farklılık gösterdiği ve belirli bir standarttan yoksun olduğu gözlemlenmiştir. Ayrıca, tezli ve tezsiz turizm rehberliği programlarının müfredatlarındaki derslerin, Turizm Rehberliği Meslek Yönetmeliği'nde belirtilen derslerle ve farklı üniversitelerdeki program müfredatlarıyla uyumlu hale getirilmesinin önemli olduğu düşünülmektedir. Bu durum, turist rehberliği eğitiminin kalite ve tutarlılığını olumsuz yönde etkileyebilir. Bu çıkarım Eker (2015), Eker ve Zengin (2016), Karadaş (2020) ve Topsakal (2021) tarafından yapılan araştırmalarla paralellik göstermektedir.

Ülkeler, turist rehberliği eğitimi kapsamını belirlerken, kendi ihtiyaçlarına uygun bir yapı oluşturmakta ve mevzuatlarını geliştirmektedir. Örneğin Bazı Avrupa ülkeleri Avrupa Turist Rehberlik

Dernekleri Federasyonu'nun (FEG) geliştirdiği standart mevzuatı kabul ederek kullanılmaktadır (Öz ve Ceylan 2024). Türkiye'de ise müfredatların oluşturulmasında etkenler arasında coğrafya ve sahip olunan öğretim elemanlarının uzmanlık alanları dikkate alınmaktadır. Bu iki etkenin, lisansüstü programlarda yer alan derslerin bütünlüğünü sağlama noktasında etkili olduğu düşünülmektedir. Ayrıca, Kürkçü (2017) ve Baytok vd. (2019) çalışmalarında, alan tecrübesine sahip olmayan akademik personelin rehberlik alanındaki katkılarının sınırlı olabileceği ve eğitim kalitesinin gelişimi için akademik uzmanlık ile rehberlik alan uzmanlığının birlikte dikkate alınmasının önem taşıdığı vurgulanmaktadır. Bu araştırmalar, rehberlik eğitiminde akademik ve alan uzmanlıklarının birleşiminin gerekliliğini ortaya koymaktadır. Bu çalışma da benzer şekilde, müfredatların oluşturulmasında öğretim elemanlarının rehberlik alanındaki uzmanlıklarının daha fazla ön plana çıkması gerektiğini desteklemektedir.

Turizm rehberliği lisansüstü programlarında yer alan zorunlu ve seçmeli derslerin gözden geçirilmesi ve yeniden planlanması, eğitim kalitesinin artırılması açısından büyük önem taşımaktadır. Bu bağlamda, Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK), üniversitelerin turizm rehberliği lisansüstü programları için bir müfredat standardı belirlemeli ve bu standardın, sektörün ihtiyaçları ve uluslararası gelişmeler ışığında belirli periyotlarla güncellenmesini sağlamalıdır. Ayrıca, YÖK, sektördeki paydaşlarla (TUREB, TÜRSAB vb.) düzenli toplantılar yaparak, programların sektörel taleplerle uyumlu hale getirilmesi için iş birliği fırsatları yaratılmalıdır. Üniversiteler ise, sektörün değişen dinamiklerine ayak uydurabilmek için müfredatlarını gözden geçirmeli ve uygulamalı eğitimlere daha fazla yer vermelidir.

Ders içerikleri, sektördeki gelişmeler ve güncel turizm trendlerine göre uyarlanabilir ve alan uzmanlarının müfredatlarda daha fazla yer alması sağlanarak, akademik personelin rehberlik alanındaki saha tecrübeleriyle zenginleştirilmiş dersler verilebilir. Sektör temsilcileri de müfredatların oluşturulmasına aktif bir şekilde dahil olmalı ve kendi alanlarında güncel gereksinimle-

Turizm Rehberliği Lisansüstü Programlarının Müfredat Yapılarının İncelenmesi

ri belirleyerek, bu bilgilerin müfredatlara yansımaları sağlamalıdır. Aynı zamanda, turizm rehberlerinin sektördeki iş gücü ihtiyaçlarına göre eğitim süreçlerine yön vermeleri önemlidir. Sektör, üniversitelerle daha güçlü iş birlikleri kurarak, öğrencilere staj ve iş deneyimi fırsatları sunmalıdır. Böylece, öğrenciler teorik bilgiyle birlikte pratik beceriler de kazanabilirler.

Araştırma kapsamında, lisansüstü programlarda eğitim veren kurumların paylaştıkları müfredat bilgilerine kimi zaman ulaşılmakta güçlük yaşanmıştır. Bu nedenle, ilgili kurumlar altyapı sistemlerini iyileştirerek, verilere daha kolay ulaşılmasını sağlamalıdır. Gerekli düzenlemeler yapılarak, araştırmacılar ve öğrenciler için daha kullanışlı hale getirilen altyapılar sayesinde, veri erişimi konusunda yaşanan zorluklar ortadan kaldırılabılır. Sonuç olarak, 2024-2025 akademik yılında Türkiye'deki "Turizm Rehberliği" lisansüstü programlarında yürütülen derslerin incelenmesi neticesinde ilgili programlara yönelik mevcut durumunun yansıtıldığı ve tartışıldığı, bu araştırmanın özellikle lisansüstü düzeyinde rehberlik eğitiminin tespiti üzerine fayda sağlayacağı ön görülmektedir.

KAYNAKÇA

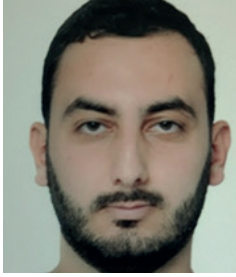
- Afyon Kocatepe Üniversitesi (2024). Turizm Rehberliği Program Müfredatı, <https://sosbil.aku.edu.tr/anabilim-anasana-dali-program-mufredatlaril>, Erişim Tarihi: 10 Eylül 2024.
- Ak., S., ve Soybalı, H. H. (2021). Turist Rehberliği Tezsiz Yüksek Lisans Eğitimi: Dersler ve Akademisyenler Üzerine Bir Araştırma, *Turist Rehberliği Dergisi (TURED)*, 4(2): 119-142.
- Akdeniz Üniversitesi (2024). Bologna, <https://obs.akdeniz.edu.tr/oibs/bologna/index.aspx?lang=tr&curOp=showPac&curUnit=52&curSunit=1052#>, Erişim Tarihi: 10 Eylül 2024.
- Akdu, U. (2022). Turist Rehberlerinin Uzmanlaşma Sürecine Lisansüstü Eğitimin Katkısı ve Mevcut Durumun Tespit, *Turist Rehberliği Dergisi (TURED)*, 5(2): 100-116.
- Akdu, S., ve Akdu, U. (2024). Güney Avrupa Ülkelerinde Turist Rehberliği Mesleği Eğitimi ve Mesleğe Kabul Sürecinin Değerlendirilmesi, *Turist Rehberliği Dergisi (TURED)*, 7(2): 123-147.
- Aksaray Üniversitesi (2024). Bologna, <https://sbe.aksaray.edu.tr/ders-bilgi-paketi>, Erişim Tarihi: 10 Eylül 2024.
- İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi (2024). Eğitim Kataloğu, <https://ubs.ikc.edu.tr/AIS/OutcomeBasedLearning/Home/Index?id=A!xDDx!mBl!xDDx!lay3Ta7B68lrnuXA!xGGx!!xGGx!&culture=tr-TR>, Erişim Tarihi: 10 Eylül 2024.

- Anadolu Üniversitesi (2024). Turizm Rehberliği Anabilim Dalı Dersler, <https://www.anadolu.edu.tr/akademik/enstituler/2066/turist-rehberligi-bilim-dali-tezli-yl/dersler>, Erişim Tarihi: 10 Eylül 2024.
- Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi (2024). Bologna, <https://obs.hacibayram.edu.tr/oibs/bologna/index.aspx?lang=tr&curOp=showPac&curUnit=95&curSunit=9063#>, Erişim Tarihi: 10 Eylül 2024.
- Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi (2024). Bologna, <https://obs.hacibayram.edu.tr/oibs/bologna/index.aspx?lang=tr&curOp=showPac&curUnit=95&curSunit=8212#>, Erişim Tarihi: 10 Eylül 2024.
- Atay, L., Güvenç, A., ve Bozdoğan, S. (2022). Turist Rehberliği Programlarındaki Öğretim Elemanlarına ve Öğretim Planlarına Yönelik Bir Değerlendirme, *Uluslararası Türk Dünyası Turizm Araştırmaları Dergisi*, 7(1): 1-26.
- Avrupa Turist Rehberleri Birlikleri Federasyonu (FEG) (2023). Tourist Guide, https://www.feg-touristguides.com/cen_definitions.php, Erişim Tarihi: 12 Kasım 2023.
- Bahar, M. (2021). Turist Rehberliğinde Uzmanlaşma: Gastronomi Rehberliği Açısından Turist Rehberliği Ön Lisans ve Lisans Programlarının Değerlendirilmesi, *Journal of Travel and Tourism Research*, 19(19): 102-119.
- Balıkesir Üniversitesi (2024). Bologna, <https://obs.balikesir.edu.tr/oibs/bologna/index.aspx?lang=tr&curOp=showPac&curUnit=25&curSunit=5232#>, Erişim Tarihi: 10 Eylül 2024.
- Batman Üniversitesi (2024). Bologna, <https://obs.batman.edu.tr/oibs/bologna/index.aspx?lang=tr&curOp=showPac&curUnit=31&curSunit=1622#>, Erişim Tarihi: 11 Eylül 2024.
- Baytok, A., Boyraz, M., ve Kabakulak, A. (2019). Turizm/Turist Rehberliği Bölümü Akademisyenlerinin Profili: Türkiye Üniversiteleri Örneği, *The Journal Of International Social Research*, 12(68): 1038-1049.
- Ceylan, U., ve Padır, H. (2022). Turist Rehberliği Bölümü Akademik Personelinin Eğitim Profili: Devlet Üniversiteleri Üzerine Bir Araştırma, *Sosyal, Beşerî ve İdari Bilimler Dergisi*, 5(7): 842-857.
- Creswell, J. W. (2013). *Qualitative Inquiry and Research Design: Choosing Among Five Approaches*. Londra: Sage Publications.
- Çakmak, T. F. ve Dinçer, F. İ. (2018). Turist Rehberliği Bölümleri Ders Programlarının "Türk Kimliği" Açısından İncelenmesi, *International Journal of Contemporary Tourism Research*, 2(2): 67-75.
- Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi (2024). Eğitim Kataloğu, <https://ubys.comu.edu.tr/AIS/OutcomeBasedLearning/Home/Index?id=7X4oLVriuAhw5Q6kTpy09g!xGGx!!xGGx!&culture=tr-TR>, Erişim Tarihi: 10 Eylül 2024.
- Çayır M. Y. ve Sarıtaş, M. T. (2017). Nitel Veri Analizinde Bilgisayar Kullanımı: Bir Betimsel İçerik Analizi (2011-2016), *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi*, 11(2): 518-544.
- Çokişler, N. (2022). Turist Rehberliği Bölümleri İçin Önerilen Müfredatlar: Bir İçerik Analizi, *Güncel Turizm Araştırmaları Dergisi*, 6(2): 664-678.
- Çokişler, N. (2022). Turizm Rehberliği Eğitiminde Parçalanmış Yapı Sorunu: Öyküleyici Alan Yazın İncelemesi, *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (50): 398-410.

- Değirmencioğlu, A. Ö. (1998). Türkiye’de Turizm Rehberliği Eğitimi Bir Yaklaşım (*Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*). Ankara: Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Değirmencioğlu, A. Ö. (2001). Türkiye’de Turizm Rehberliği Eğitimi Üzerine Bir Araştırma, *Anatolia Turizm Araştırmaları Dergisi*, 12(2): 189-196.
- Doğancıl, O. S., ve Karaçar, E. (2018). Turizm Rehberliği Bölümünde Bulunan Akademisyenlerin YÖK Akademik Profillerinin İncelenmesi. İçinde; Çobanoğlu Y. (Editör), *Sosyal, Beşerî ve İdari Bilimler Alanında Akademik Çalışmalar* (Cilt I), (ss. 83-94). Ankara: Gece Kitaplığı.
- Ege Üniversitesi (2024). Ders Bilgi Paketi, <https://ebp.ege.edu.tr/DereceProgramlari/Detay/2/60956/8037/932001>, Erişim Tarihi: 10 Eylül 2024.
- Eker, N. (2015). Profesyonel Turist Rehberleri Bakış Açısıyla Turizm Rehberliği Eğitim Müfredatlarının Uygulama Yeterliliği (*Basılmamış Yüksek Lisans Tezi*). Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği Ana Bilim Dalı.
- Eker, N. ve Zengin, B. (2016). Turist Rehberliği Eğitiminin Değerlendirilmesi: Profesyonel Turist Rehberleri Üzerinde Bir Uygulama, *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 5(4): 65-74.
- Eker, N. ve Zengin, B. (2016). Turizm Rehberliği Eğitimi Müfredatlarının Uygulama Yeterliliğinin Profesyonel Turist Rehberleri Bakış Açısıyla İrdelenmesi, **Turizm ve Araştırma Dergisi**, 5(2): 4-19.
- Eskişehir Osman Gazi Üniversitesi (2024). Ders Bilgi Paketi, <https://ects.ogu.edu.tr/Yukseklisans/Program/209>, Erişim Tarihi: 10 Eylül 2024.
- Giresun Üniversitesi (2024). Ders Kataloğu, <https://ebp.giresun.edu.tr/DereceProgramlari/Detay/2/561/1679/932001>, Erişim Tarihi: 10 Eylül 2024.
- Gökçe, S. (2016). Lisans Düzeyinde Turizm Rehberliği Eğitimi Verilen Üniversitelerde Sanat Tarihi Eğitiminin Mesleki Turizm Eğitimindeki Yerine Yönelik Bir Değerlendirme (*Basılmamış Yüksek Lisans Tezi*). Aydın: Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği Ana Bilim Dalı.
- Güven, Ö. Z. ve Ceylan, U. (2014). Lisans ve Ön Lisans Düzeyinde Turizm Rehberliği Eğitimi Veren Okullardaki Müfredatların Turizm Rehberliği Meslek Yönetmeliğine Uygunluğunun İncelenmesi. *15. Ulusal Turizm Kongresi* (ss. 189-195). Ankara.
- İstanbul Gelişim Üniversitesi (2024). Ders Planı, [https://gbs.gelisim.edu.tr/ders-plani\(tezsiz\)-16-310-1](https://gbs.gelisim.edu.tr/ders-plani(tezsiz)-16-310-1), Erişim Tarihi: 10 Eylül 2024.
- İslam F., ve Gerçek, P. P. (2024). Türkiye’de Lisans Düzeyinde Turist Rehberliği Bölümlerinde Zorunlu Arkeoloji Dersleri Veren Akademisyenlerin Branşları Üzerine Bir İnceleme, *The Journal of Academic Social Science*, 134(134), 370-382.
- İşçeli, Z. ve Kılıç, G. (2018). Lisans Düzeyinde Turizm Rehberliği Eğitimi Veren Fakültelerin Müfredatlarının İncelenmesi, *Turist Rehberliği Dergisi*, 1(1): 41-56.
- Kapadokya Üniversitesi (2024). Ders Bilgi Paketi, <https://bilgipaketi.kapadokya.edu.tr/Pages/Units.aspx?diplomaDegreeId=3&lang=tr-TR&academicYear=2024>, Erişim Tarihi: 10 Eylül 2024.
- Kardaş, K. (2020). Turizm Rehberliği Bölümleri İçin Araştırma ve Müfredat Kapsam Önerisi (*Basılmamış Yüksek Lisans Tezi*). Mersin: Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm Rehberliği Ana Bilim Dalı.
- Kastamonu Üniversitesi (2024). Ders Bilgi Paketi, <https://ubys.kastamonu.edu.tr/AIS/OutcomeBasedLearning/Home/Index?id=vwNGWrYFQfo!xDDx!ClKebLNfXg!xGGx!!xGGx!&culture=tr-TR>, Erişim Tarihi: 10 Eylül 2024.
- Kavak, M., ve Oktay, E. (2023). Turist Rehberliği Alanındaki Ön Lisans, Lisans ve Lisansüstü Programların Müfredatının Teknoloji ve Dijitalleşme Açısından İncelenmesi, *Journal of Tourism & Gastronomy Studies*, 11(4): 3055-3076.
- Keleş, Y., Özgül, A. ve Ural, A. (2024). Türkiye’deki Turizm Rehberliği Tezsiz Yüksek Lisans Programlarının Öğretim Programlarına İlişkin Eleştirel Bir Çözümleme, *Güncel Turizm Araştırmaları Dergisi*, 8(1): 259-281.
- Kırklareli Üniversitesi (2024). Eğitim Bilgi Paketi, <https://ebp.klu.edu.tr/Bolum/BolumDetay/465>, Erişim Tarihi: 10 Eylül 2024.
- Kürkçü, M. (2018). Rehber Adayları Gözünden Turist Rehberliği Bölümleri Ders Programları ve Uygulamalardaki Yanlılıklar, *Mediterranean Journal of Humanities*, 8(2): 437-449.
- Mardin Artuklu Üniversitesi (2024). Müfredat Dersleri, https://obs.artuklu.edu.tr/oibs/ogrsis/mufredat_dersleri.aspx, Erişim Tarihi: 10 Eylül 2024.
- Mersin Üniversitesi (2024). Bologna, <https://obs.mersin.edu.tr/oibs/bologna/index.aspx?lang=tr&curOp=showPac&curUnit=5&curSumit=1728#>, Erişim Tarihi: 11 Eylül 2024.
- Necmettin Erbakan Üniversitesi (2024). Bilgi Paketi, <https://bilgipaketi.erbakan.edu.tr/program/ders/2/1508/SOSYAL%20B%20C4%BOL%20C4%B0MLER%20ENST%20C4%B0T%20C3%9C%20C3%9C/TUR%20C4%B0ZM%20REHBERL%20C4%B0%20C4%9E%20C4%B0%20%28YL%29%20%28TEZL%20C4%B0%29>, Erişim Tarihi: 11 Eylül 2024.
- Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi (2024). Ders Bilgi Paketi, <https://ects.nevsehir.edu.tr/ects/bilgipaketi/dil/tr/bolum/801090/sayfa/1>, Erişim Tarihi: 11 Eylül 2024.
- On Dokuz Mayıs Üniversitesi (2024). Program Bilgi Paketi, <https://ebs.omu.edu.tr/5397/0>, Erişim Tarihi: 11 Eylül 2024.
- Öz, M., ve Ceylan, U. (2024). Türkiye ve Avrupa’daki turist rehberliği meslek eğitim sisteminin karşılaştırılması, *Turist Rehberliği Nitel Araştırmalar Dergisi*, 5(1): 19-38.
- Özsoy, A., ve Çokal, Z. (2021). Kültürel Miras Eğitimi Açısından Turizm Rehberliği Bölümlerine Yönelik Müfredat İncelemesi, **Turist Rehberliği Dergisi (TURED)**, 4(2): 106-118.
- Pamukkale Üniversitesi (2024). Eğitim Bilgi Sistemi, <https://ebs.pusula.pau.edu.tr/bilgigoster/Program.aspx?lng=1&dz y=6&br=427&bl=8522&pr=732&dm=1&ps=0#dersPlanAKTS>, Erişim Tarihi: 11 Eylül 2024.
- Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi (2024). Bologna, <https://bologna2.erdogan.edu.tr/tr/programlar/5369?programId=1312>, Erişim Tarihi: 11 Eylül 2024.

Turizm Rehberliği Lisansüstü Programlarının Müfredat Yapılarının İncelenmesi

- Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi (2024). Ders Bilgi Paketi, <https://ebs.bys.subu.edu.tr/BolumDetay/?bi=567&pi=329&ay=33>, Erişim Tarihi: 11 Eylül 2024.
- Sandıkçı, M. ve Albayrak, A. N. (2024). Turizm Rehberliği Bölümlerinin Müfredatlarında Yer Alan Gastronomi ile İlgili Derslerin İncelenmesi, *Turist Rehberliği Dergisi*, 7(1): 34-52.
- Selçuk Üniversitesi (2024). Bologna, https://bologna.selcuk.edu.tr/tr/Dersler/sosyal_bilimler_ensseyahat_isletmeciligi_ve_turist_rehberligi-seyahat_isletmeciligi_ve_turist_rehberligi-seyahat_isletmeciligi_ve_turist_rehberligi-yl, Erişim Tarihi: 11 Eylül 2024.
- Şırnak Üniversitesi (2024). Ders Müfredatı, <https://enstiti.sirnak.edu.tr/tr/menu/ekoturizm-rehberligi/5494>, Erişim Tarihi: 11 Eylül 2024.
- Tanrısever, C., Bektaş, İ. ve Koç, D. (2019). Dünyada Turist Rehberliği Eğitimi, *Turist Rehberliği Dergisi*, 2(1): 44-56.
- Temizkan, S. P. ve Ergün, B. (2018). Türkiye’de Turist Rehberliği Öğretiminin Değerlendirilmesi, *Turist Rehberliği Dergisi (TURED)*, 1(2): 95-104.
- Topsakal, Y. (2021). Lisansüstü Düzeyde Turist/Turizm Rehberliği Eğitimi Veren Programların Müfredatlarının İncelenmesi ve Öneriler, *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Turizm Fakültesi Dergisi*, 24(1): 99-115.
- Turist Rehberliği Yönetmeliği (2024, 7 Kasım). Resmî Gazete (Sayı: 32715), 2024110714044211_turist_rehberleri_birligi_yonetmeliği.docx, Erişim Tarihi: 01 Eylül 2024.
- Yenipınar U., Bak E. ve Çınar, B. (2017). Turist Rehberliği Eğitimi ve Mesleğin Güncel Sorunları ve Çözüm Önerileri. III. Turizm Şurası. Ankara.
- Yenipınar, U. ve Kardaş, K. (2019). Turizm Rehberliği Bölümleri Müfredat Geliştirme Önerisi, *Journal of Travel and Tourism Research*, 15(15): 1-26.
- Yenipınar, U. ve Zorkirişçi, A. (2013). Türkiye ve Avrupa Birliği Ülkelerinde Turist Rehberliği Eğitimi, *Çag University Journal of Social Sciences*, 10(2): 111-136.
- Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (9. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- YÖK (2024). Turizm Rehberliği (Fakülte), <https://yokatlas.yok.gov.tr/lisans-bolum.php?b=11007>, Erişim Tarihi: 01 Eylül 2024.
- YÖK (2024). Turizm Rehberliği (Yüksekokul), <https://yokatlas.yok.gov.tr/lisans-bolum.php?b=72100>, Erişim Tarihi: 01 Eylül 2024.
- YÖK (2024). Turizm Rehberliği (Önlisans), <https://yokatlas.yok.gov.tr/onlisans-program.php?b=39025>, Erişim Tarihi: 01 Eylül 2024.

Süleyman Can ASLAN

Mersin Üniversitesi Turizm Fakültesi Turizm Rehberliği Bölümü’nden mezun oldu (2020). Yüksek lisans derecesini Mersin Üniversitesi’nden Turizm Rehberliği Anabilim dalından aldı (2022). Harran Üniversitesi’nde çalışmaya başladı (2024). Halen Harran Üniversitesi Halfeti Meslek Yüksekokulu’nda görev yapmaktadır. Temel çalışma alanları turizm ve turizm rehberliğidir.

Uysal YENİPİNAR

Çukurova Üniversitesi Mersin Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Programı’ndan mezun oldu (1983). Yüksek lisans derecesini Hacettepe Üniversitesi’nden Turizm İşletmeciliği Anabilim dalından (1997), doktora derecesini de Mersin Üniversitesi’nden Turizm İşletmeciliği Anabilim dalından aldı (2004). Mersin Üniversitesi’nde çalışmaya başladı (2013). Doçentlik unvanını Turizm İşletmeciliği alanında aldı (2013). Profesörlüğe Mersin Üniversitesi’nde yükseltildi (2023). Halen Mersin Üniversitesi Turizm Fakültesi’nde görev yapmaktadır. Temel çalışma alanları turizm rehberliği, turizm pazarlaması ve turizm işletmeciliğidir.